

DOI: [10.32702/2307-2105-2019.4.61](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.4.61)

УДК 336.71

О. Л. Руда,
к. е. н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця
ORCID: 0000-0002-3266-7470

СУЧАСНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА ЇЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ

О. Ruda
Candidate of economic sciences, associate professor of department of finances, banking and insurance, Vinnytsia national agrarian University, Vinnytsya

THE CURRENT STATE OF THE BANKING SYSTEM OF UKRAINE AND ITS COMPETITIVENESS

В статті наведено теоретичні матеріали визначення «конкуренції». Оскільки сучасне положення банківської системи України та прогнози її розвитку на найближче майбутнє приводять до усвідомлення актуальності такої характеристики банківської організації як конкурентоспроможність. Дана позиція викликана розумінням того, що багато в чому успішність діяльності комерційного банку зв'язана не тільки зі здатністю грамотно будувати свою внутрішню політику, але й пристосуватися до зовнішніх умов з максимальною для себе користю, передбачати тенденції розвитку ринку й одержувати конкурентні переваги.

Конкурентоспроможність комерційного банку – це можливість здійснення ефективної господарської діяльності та досягнення практичної прибуткової реалізації своїх послуг в умовах конкурентного ринку.

Нами була проведена аналітика діяльності банків на ринку банківських послуг, завдяки якому були виділені проблеми та запропоновані можливі шляхи покращення банківської діяльності.

The article presents theoretical materials for the definition of "competition". As the current situation of the banking system of Ukraine and the forecasts of its development in the near future lead to the awareness of the relevance of such a characteristic of the banking organization as competitiveness. This position is due to the understanding that in many respects the success of a commercial bank is related not only to the ability to properly build its internal policies, but also to adapt to external conditions with maximum benefit to themselves, to anticipate trends in market development and to obtain competitive advantages.

The competitiveness of a commercial bank is an opportunity to implement effective economic activity and achieve a practical, profitable implementation of its services in a competitive market.

We conducted an analysis of the banks' activities in the banking services market, which highlighted the problems and proposed possible ways to improve the banking business.

All commercial banks, while developing their development strategy, attracting resources, more favorable terms of placement, fighting for customers, following the reliability and financial stability

of their bank, endeavor, ultimately, to increase competitiveness. Such a path of development - increasing competitiveness - is the most reliable way to achieve the main goal of the bank - to maximize profits at an acceptable level of risk. However, despite the fact that such a characteristic of the bank as "competitiveness" comes to the fore, this category is very little attention paid in modern scientific research. At the same time, the problem of ensuring competitiveness is not only at the level of the individual economic entity, but also at the level of the country's economy, is considered by many to be relevant, which solves in order to ensure Ukraine a worthy place in the world economy because in a market economy system competitiveness is one of the key to understand. It concentrates on the economic, scientific and technical, production, organizational and managerial, personnel and other opportunities not only of a separate enterprise or organization, but also of the economy as a whole.

Ключові слова: конкуренція; ринок банківських послуг; банк; послуги; активи; банківська діяльність; ринкова економіка; прибуток.

Keywords: competition; banking market; bank; services; assets; banking; market economy; profit.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Проблема підвищення конкурентоспроможності банківського сектору – один з головних пріоритетів кожної держави. Для вітчизняної банківської системи це надзвичайно актуальне завдання, адже в умовах глобалізації фінансових ринків та після вступу України до Світової організації торгівлі конкуренція загострюється. За таких умов увагу необхідно зосередити на забезпеченні конкурентоспроможності українського банківського сектору з метою попередження негативних наслідків, які можуть статися через неспроможність банків України на гідному рівні конкурувати з іноземними фінансовими установами. Такі обставини обґрунтовують необхідність та актуальність наукових досліджень щодо вдосконалення системи управління конкурентоспроможністю банку. В процесі пошуку шляхів підвищення потенційних можливостей банківських установ України обов'язково мають враховуватися регіональні особливості банківських процесів та їх вплив на рівень конкурентоспроможності банку на внутрішньому фінансовому ринку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Конкурентоспроможність банків у своїх працях вивчали такі науковці, як В.О. Ткачук, С.Л. Тігіпко, А.А. Качурин, Н.В. Касьянов, Т.Д. Гірченко, Ю.О. Заруба, І.В. Коломієць. Також проблеми оцінки конкурентоспроможності досліджувалися в роботах О.В. Мірошніченко, М.В. Медведєва, П.Ф. Колесова та інших вчених.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Дослідження теоретичних питань конкурентоспроможності банків, аналіз їх діяльності на ринку надання банківських послуг та розробка рекомендацій, щодо забезпечення сталого розвитку банківської системи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вітчизняний банківський сектор з часу свого становлення пройшов вже досить довгий та важкий шлях розвитку. Однак, чого так і не змогли досягти банки в силу різних причин – це прийнятної рівня конкурентоспроможності між вітчизняними фінансовими установами, не кажучи вже про позиції на міжнародній арені. Однією з об'єктивних причин можна визначити недовготривалу історію існування комерційних банків в Україні, що пояснює низьку здатність до впровадження ефективних методів управління.

Важливим є те, що банківська конкуренція є одним з різновидів ринкової конкуренції. Визначаючи механізм забезпечення конкурентоспроможності банківських установ, доцільно визначити сутність поняття «конкурентоспроможність» загалом.

Конкуренція – ключове та основне поняття в ринковій економіці. Посилення конкуренції стало найбільш помітним в останні роки. Яскравим прикладом відсутності конкуренції є пострадянський простір, де раніше лідируюче положення займала саме держава [8, с. 252].

Поняття конкуренції в економіці сформувалося ще в давні часи. Деякі науковці пов'язують походження цього терміну з німецьким словом «konkurrenz», а інші вбачають англійське «competition». Однак і ті, й інші погоджуються, що ці поняття, своєю чергою, походять від латинського «conspicuo», яке означає, з одного боку, злиття і взаємопроникнення, а з іншого – зіткнення, тобто відображення процесу взаємодії. Таке тлумачення терміну «конкуренція» було первинним в економічній літературі, при тому, що не вказано, хто вперше ввів дане поняття.

Конкурентоспроможність банку – це здатність фінансової установи вести ефективну господарську діяльність та мати на меті досягнення практичної прибуткової реалізації послуг в умовах конкурентного ринку. Водночас створення та реалізація конкурентоспроможних послуг є узагальнюючим показником стійкості банку на фінансовому ринку у процесі ефективного використання фінансового, науково-технічного та кадрового потенціалу [4, с. 201].

Показник конкурентоспроможності для будь-якого банку відображає підсумок роботи всіх його служб і підрозділів (тобто характеризується станом його внутрішнього середовища), а також його реакцію на зміну зовнішніх факторів впливу. Водночас особливою умовою для будь-якого банку є здатність оперативної й адекватно реагувати на зміни в поведінці клієнтів, в їхніх смаках і перевагах. Фактично конкурентоспроможність банку, як і будь-якої іншої організації, відображає ступінь виконання поставлених ним цілей.

Для досягнення конкурентних позицій вітчизняним банкам необхідно постійно вдосконалювати існуючі підходи до управління конкурентоспроможністю своєї діяльності. Управління конкурентоспроможністю банку – це цілеспрямована сукупність дій суб'єктів управління щодо забезпечення конкурентоспроможності банку у невизначеному середовищі шляхом розробки механізму управління нею з формуванням необхідного забезпечення [5].

Виділяють три рівні банківської конкуренції у залежності від складу суб'єктів, що конкурують між собою:

1. Конкуренція між комерційними банками. Її рівень і гострота визначаються насамперед співвідношенням між універсальними і спеціалізованими банками. Функціонує обернена залежність: чим вищий рівень спеціалізації в банківській сфері, тим нижчий рівень конкуренції. Оскільки визначальною тенденцією в банківській сфері є ріст універсалізації банків, то цілком логічним буде висновок про загострення конкуренції на цьому рівні.

2. Конкуренція комерційних банків з небанківськими кредитно-фінансовими установами, до яких належать ломбарди, пенсійні фонди, інвестиційні фонди, установи кредитної кооперації тощо.

3. Конкуренція комерційних банків з нефінансовими організаціями (з відділеннями зв'язку у сфері грошових переказів, з торговими підприємствами, що реалізують товари в кредит, з структурами, що емітують і обслуговують платіжні картки тощо) [6, с. 157].

Результатом універсалізації комерційних банків і загострення конкуренції на банківському ринку є поява фінансових конгломератів.

На кожному із рівнів можна виділити два підрівні банківської конкуренції:

- індивідуальна конкуренція, при якій конкурують окремі кредитні інститути;
- групова конкуренція, при якій конкурують групи кредитних інститутів.

Залежно від пріоритету ринкових суб'єктів, що приймають участь в конкуренції виділяють:

- конкуренцію продавців – суперництво кредитних інститутів за найвигідніші умови продажу;
- конкуренцію покупців – змагання наявних і потенційних клієнтів за кращі умови доступу до банківських продуктів.

Ці два типи конкуренції існують одночасно, але співвідношення між ними може бути різним і визначається воно ринковою силою продавця і покупця. На ринку продавців банки володіють можливістю в значній мірі диктувати клієнтам свої умови внаслідок незадоволеного попиту, або монополізації ринку. Для такого ринку переважаючою буде конкуренція покупців. І навпаки, на ринку покупців домінуючою буде конкуренція продавців [3, с. 23].

Прибутковість банку залежить від ефективності використання його власних і залучених коштів. Рівень дохідності банк може підняти шляхом зміни структури активних операцій і співвідношення між позичковими та інвестиційними операціями на користь більш вигідних, а також через регулювання своєї короткострокової заборгованості й депозитних рахунків. Потрібно раціонально розміщувати кошти банку для забезпечення його фінансової стійкості. Виконання цієї умови дозволить позбавитися суперечності між ліквідністю, ризикованістю та прибутковістю комерційного банку.

Для того щоб досягти оптимального рівня прибутковості необхідно виконувати такі принципи: застосовувати системне управління активами та пасивами; будувати оптимальну структуру активів; оптимізувати обсяг доходів і витрат.

Аналіз прибутковості – це складне завдання, оскільки кожен аспект банківських операцій впливає на його прибутковість і має братися до уваги.

Показники, які деталізують чинники, що впливають на прибутковість банківської діяльності [2, с. 125]:

- ріст (падіння) середньозважених процентних ставок по видам операцій в звітному періоді;
- чиста процентна маржа (NRM, net rate margin);
- чистий спред (NS, net spread);
- маржа нульової прибутковості, або беззбитковості (ZPM, zero profit margin);
- маржа цільової прибутковості (TPM, target profit margin);
- критичні ставки по пасивним (активним) операціям з точки зору беззбитковості та цільової прибутковості;
- маржа позитивної прибутковості (PPM, positive profit margin).

Станом на кінець 2011 р. банківський сектор України налічував 176 публічних банків. У 2014 р. кількість банків сягала 180 одиниць.

З того часу кількість банків скоротилася майже на 55% та станом на 01.01.2018 р. на банківському ринку України функціонує 82 банки, із них 16 банків зі 100% іноземним капіталом.

Згідно з Постановою правління НБУ №242 від 07.04.2016 р. станом на 11.07.2017 р. мінімальний обсяг статутного капіталу банку має бути не меншим за 200 млн. грн. Постановою правління НБУ №136 від

21.12.2017 року, Національний банк пом'якшив графік збільшення мінімального розміру статутного та регулятивного капіталу банків, й станом на 11.07.2020 року розмір статутного капіталу має бути 300 млн. грн., й 500 млн. грн. - з 11.07.2024 року.

Також НБУ активно вживав заходи щодо забезпечення прозорості структури власності банківських установ, перевіряв фінансовий стан кінцевих бенефіціарів, суттєво підвищив вимоги до ділової репутації вищого банківського менеджменту та власників.

Все це разом сприяло очищенню банківського сектору та зменшенню кількості банківських одиниць із 180 до 82 банківських установ.

У табл. 1 відображено результати аналізу основних показників діяльності банківського сектору України за 2013-2017 р.р.

До групи банків із державною часткою відносяться 5 банківських установ, а саме: АТ «Укресімбанк», АТ «Ощадбанк», ПАТ КБ «Приватбанк», АБ «Укргазбанк», ПАТ «Розрахунковий центр».

Таблиця 1.
Аналіз основних показників банківської діяльності 2013 – 2017 рр., млрд.грн [1]

Показники	Рік				
	2013	2014	2015	2016	2017
Загальні активи	1409	1477	1571	1737	1848
у т.ч. в іноземній валюті	513	667	800	788	755
Зміна (р/р, %)	11,4 %	4,8 %	6,4 %	10,6 %	6,4 %
Чисті активи	1278	1290	1254	1256	1336
Зміна (р/р, %)	13,7 %	1,0 %	-2,8 %	0,2 %	6,4 %
Кредити надані	911	1006	965	1006	1043
Зміна (р/р, %)	11,7 %	10,4	-4,1 %	4,1 %	3,6 %
Частка простроченої заборгованості	7,7 %	13,5 %	22,1	24,2	27,9
Резерви за активними операціями	131	204	321	484	516
Валові кредити суб'єктам господарювання	727	820	831	847	870
у т.ч. в іноземній вал	252	400	492	437	423
Зміна (р/р, %)	14,7 %	12,8 %	1,3 %	2,0 %	2,7 %
Чисті кредити суб.госп.	648	710	614	477	458
Валові кредити фізичним особам	189	208	176	157	171
у т.ч. в іноземній вал	67	101	97	83	68
Зміна (р/р, %)	3,0 %	10,3 %	-16 %	-10,%	8,6 %
Чисті кредити фізичним особам	145	144	96	76	91
Власний капітал	193	148	103	123	163
Зміна (р/р, %)	13,7 %	-23,1 %	-30 %	19,3 %	32,1 %
Зобов'язання	1085	1168	1150	1132	1172
Зміна (р/р, %)	13,3 %	7,6 %	-1,5 %	-1,5 %	3,5 %
Кошти суб'єктів господарювання	258	283	349	413	427
Зміна (р/р, %)	16,8 %	95 %	23,5 %	18,2 %	3,4 %
Кошти фізичних осіб	443	403	402	437	479
Зміна (р/р, %)	20,2 %	-8,9 %	-0,3 %	8,7 %	9,3
Чисті кредити суб'єктам госп./ ВВП	42,6 %	44,7 %	30,9 %	20,0 %	15,6 %
Чисті кредити фізичним особам/ ВВП	9,5 %	9,1 %	4,8 %	3,2 %	3,1 %
Кошти суб'єктів господарювання/ ВВП	17,0 %	17,8 %	17,6 %	17,3 %	14,6 %
Кошти фізичних осіб/ ВВП	29,1 %	25,4 %	20,2 %	18,3 %	16,3 %

До іноземних банківських груп відносяться 22 банківські установи на чолі з ПАТ «Промінвестбанк», ПАТ «Укрсоцбанк», АТ «Райффайзен Банк Аваль», ПАТ «ВТБ Банк», ПАТ «Кредобанк», АТ «Укрсіббанк». Інші 59 банків відносяться до групи банків із приватним капіталом.

Активи банківського сектору протягом шести років незначно, але зростали. За шість років активи збільшилися на 44% та станом на 31.12.2017 р. становлять 1848 млрд. грн [7].

Поряд із цим чисті активи зростали значно меншими темпами, а у 2015 р. по відношенню до попереднього взагалі зменшилися на 2,8%.

Частка резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями починаючи із 2014 р. збільшувалася щорічно, та станом на 31.12.2017 р. вони майже втричі більше ніж станом на початок 2012 р, та займають третину загальних активів.

Це свідчить про стрімке погіршення якості активів БСУ. Проаналізуємо кредитну діяльність банківського сектору.

На рис. 1 зображено динаміку загальних виданих кредитів, резервів, та чистих кредитів, що надані суб'єктам господарювання та фізичним особам.

Рис. 1. Динаміка наданих кредитів банківського сектору України за 2013-2017 рр. [1]

Як бачимо загальний обсяг кредитного портфелю у 2014-2017 рр. знаходиться майже на одному рівні.

А чисті кредити суб'єктам господарювання (кредити за вирахуванням резервів під кредитну заборгованість) починаючи з 2014 р. мають тенденцію до зменшення.

Відношення чистих кредитів суб'єктів господарювання до ВВП (рівень проникнення) станом на 31.12.2013 р. склав 39,3%. У 2014 р. цей показник склав 44,7%. А станом на кінець 2017 р – лише 15,6%.

Це свідчить, про значне скорочення фінансування реального сектору економіки. Відомо, що банківське кредитування є індикатором економічного стану держави, фактично це основа для розвитку всіх секторів економіки.

Вплив обмеженого доступу суб'єктів господарювання до фінансування в Україні є дуже сильним та беззаперечно впливає на економічний стан держави.

Чисті кредити фізичним особам з 2014 р. також скоротилися і станом на 31.12.2017 р. складають 91 млрд. грн. на противагу 144 млрд.грн. у 2014 р. Рівень проникнення чистих кредитів фізичним особам по відношенню до ВВП у 2013 р склав 11,7%, а у 2017 р. – лише 3,1%.

Фактором, що викликає занепокоєння, є зростання простроченої кредитної заборгованості. Так, якщо станом на 01.01.2014 р. частка простроченої заборгованості за кредитами у загальній сумі кредитів по банківській системі дорівнювала 7,7 %, то на 01.01.2015 р. вона зросла до рівня 13,5 %, станом на 01.01.2016 р. досягла показника в 22, 1%, а станом на 01.01.2017 сягнула межі в 24,2 %. І це лише офіційні дані. Постійне зростання частки токсичних активів в портфелях банків призводить до необхідності нарощувати резерви, та до капіталізації банківських установ в умовах відсутності джерел доходів для цього [7].

Така ситуація безпосередньо здійснює значний дестабілізуючий вплив на функціонування банківської системи та економіки України в цілому.

Далі проаналізуємо фінансові результати банківського сектору. Аналіз основних показників, що впливають на прибутковість банків зображено у таблиці 2.

Таблиця 2.

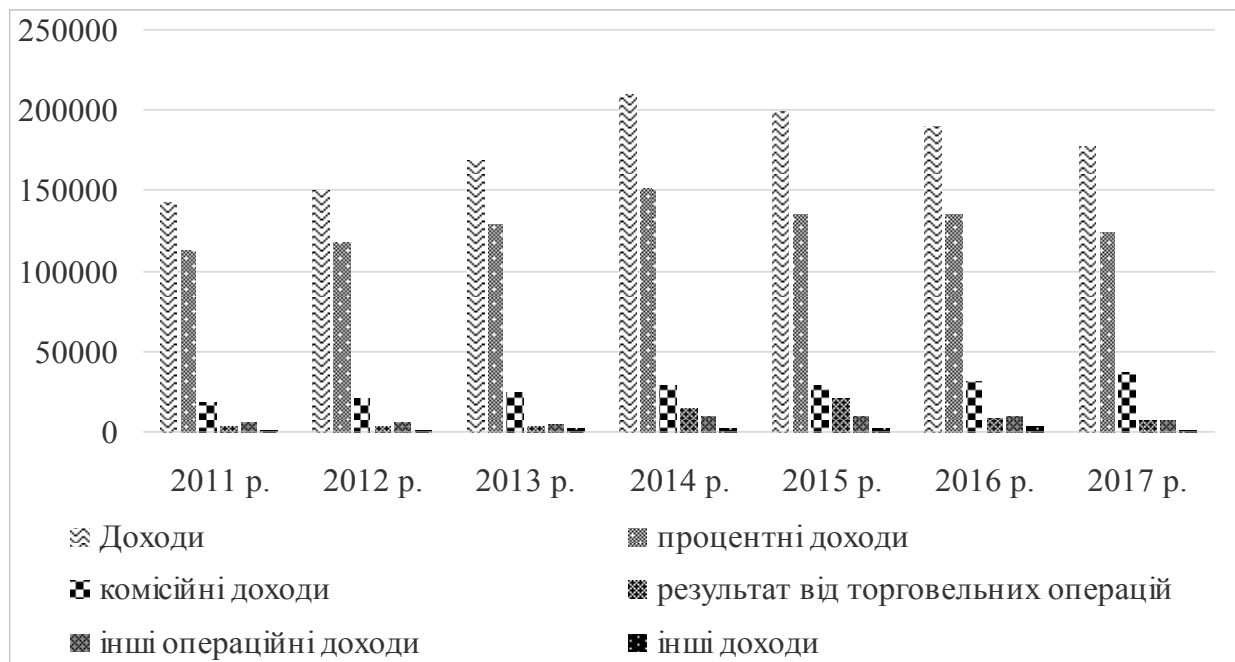
Аналіз фінансових результатів банківського сектору України за 2011-2017 рр. млн.грн. [1]

Показник	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Доходи	142778	150449	168888	210201	199193	190691	178235
процентні доходи	113352	117547	129932	151257	135145	135807	124041
комісійні доходи	18473	21161	24974	28276	28414	31362	37116
результат від торговельних операцій	3993	3231	3304	15511	21490	8243	7331
інші операційні доходи	5726	5798	5112	10093	9567	9605	7329
інші доходи	622	1053	2404	2165	2729	3946	1348
повернення списаних активів	612	1659	3162	2899	1848	1728	1070
Витрати	150486	145550	167452	263167	265793	350078	202595
процентні витрати	59506	68204	80881	97171	96079	91638	70966

комісійні витрати	3072	3080	3975	4889	5846	7182	9649
інші операційні витрати	15861	13199	12319	15579	12991	10920	11422
загальні адміністративні витрати	34327	37265	40672	44614	36742	39356	44189
інші витрати						3089	14400
відрахування в резерви	36508	23423	27975	103297	114541	198310	48676
податок на прибуток	1212	379	1630	-2383	-406	-418	3293
Результат діяльності	-7708	4899	1436	-52966	-66600	-159388	-24360
Рентабельність активів, %	-0.76	0.45	0,12	-4,07	-5,46	-12,6	-1,94
Рентабельність капіталу, %	-5.27	3.03	0,81	-30,46	-51,91	-116,74	-15,96

Наочно на рис. 2. зобразимо структуру та динаміку доходів банківського сектору України за 2011-2017 рр.

З рисунку 2 бачимо, що загальні доходи банківського сектору з 2011 р. до 2014 р. зростали. З 2014 р. по 2017 р. загальні доходи зменшуються. Якщо станом на 31.12.2014 р. сума загальних банківських доходів становила 210201 млн. грн. то поступово вона зменшилася до 178235 млн.грн. станом на 31.12.2017 р.

Рис. 2. Структура та динаміка доходів банківського сектору України за 2011-2017 рр. [1]

Процентні доходи банківського сектору зростали з 2011 р. до 2014р. З 2014 р. почалося зниження процентних доходів. Так у 2014 р. процентні доходи становили 151257 млн.грн., то у 2017 р. вже 124041 млн. грн.

Вони знизилися на 18%. Натомість зростають протягом майже усього аналізованого періоду комісійні доходи. У 2011 р. вони становили 18473 млн.грн, у 2014 р. – 28276 млн.грн., у 2017 р – 37116 млн. грн..

Усього з 2014 по 2017 р вони зросли на 30%, а у порівнянні з 2011 р. – на 100%. Тому станом на 31.12.2017 р. структура загальних доходів банківського сектору змінилася [7].

Наразі доля процентних доходів знизилася із 79,4% до 69,6%, а доля комісійних доходів зросла із 12,9 до 20,8%.

Це пояснюється тим, що в умовах неможливості забезпечення ефективної кредитної діяльності, банки намагаються збільшити обсяг та перелік банківських послуг, що надаються, з метою підвищення рівня комісійних доходів на тлі зменшення доходів по кредитним операціям.

На рис. 3 зображено динаміку та структуру витрат банківського сектору. Загальні витрати банків складаються із процентних витрат по залученим коштам, загальних адміністративних витрат, комісійних витрат, відрахувань до резервів, податку на прибуток та інших операційних витрат. Станом на 31.12.2011 р. структура витрат банківського сектору України мала наступний вигляд: процентні витрати 39,6%, інші операційні 10,5%, загальні адміністративні витрати 22,8%, відрахування до резерву 24,3%. Процентні витрати до 2014 р. зростали. У 2014 р. стався масовий відтік депозитів, тому процентні витрати знизилися. Станом на 2017 р по відношенню до 2014р. процентні витрати зменшилися на 27%. Найбільше зацікавлення викликають витрати пов'язані з відрахуваннями у резерви. У 2012р та 2013 р. доля відрахувань до резервів складала 16,1% та 16,7% відповідно.

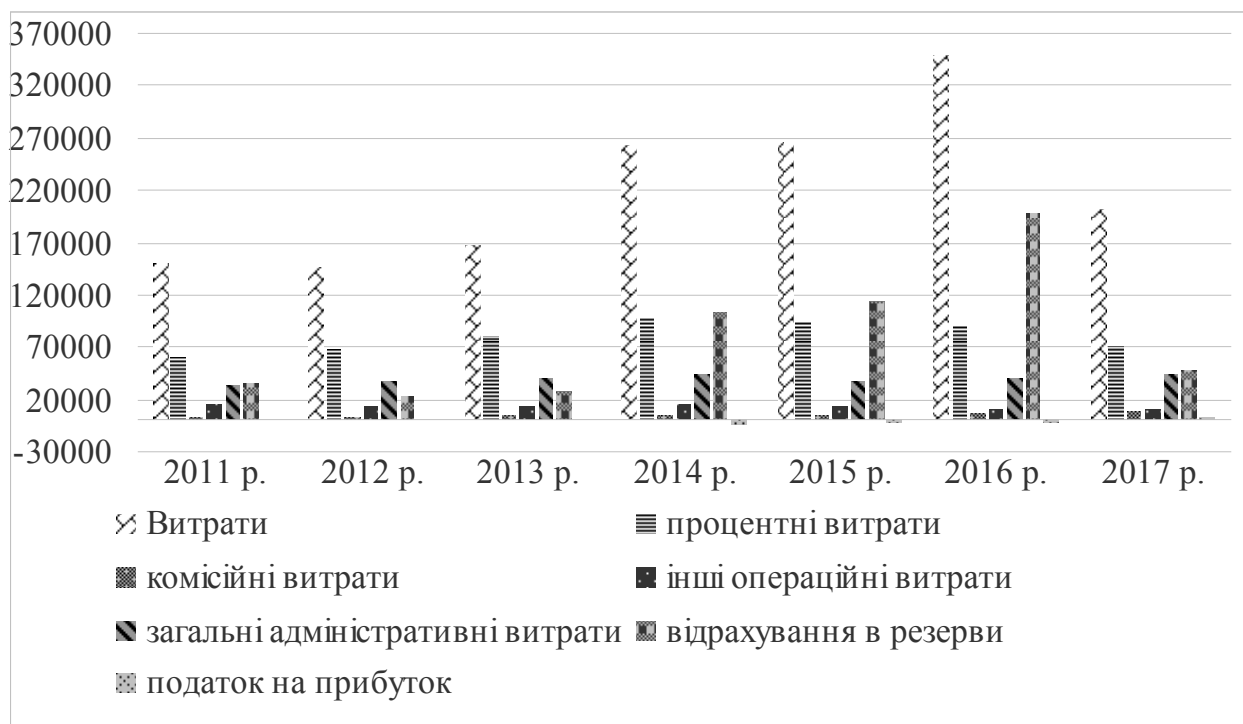

Рис. 3. Динаміка та структура витрат банківського сектору України за 2011 – 2017 рр. [1]

Починаючи із 2014 р. їх доля стрімко зростає. Так у 2014 р. відрахування у резерви становили 103297 млн.грн. або 39,3% у загальній структурі витрат. За результатами 2015 р. їх частка складала 43,1%, а у 2016р – 56,6%. У грошовому вимірі це скало 198310 млн.грн. У 2017 р. частка відрахувань до резервів зменшилася до 24% та становить 48676 млн.грн.

Проаналізувавши доходи та витрати банківського сектору, розглянемо динаміку фінансового результату (рис. 4).

Як бачимо, за увесь аналізований період лише у 2012-2013 р.р. банківський сектор України мав позитивний фінансовий результат. У 2011 р. банківська система України ще долала наслідки світової фінансової кризи. У 2012-2013 р.р. було отримано невеликий але прибуток.

З 2014 р. почалася масштабна банківська криза, пов'язана з анексією Криму, початком АТО та загальною економічною кризою у країні. Найбільший збиток банківська система України отримала за результатами 2016 р. через відрахування до резервів.

У 2017 р. банківська система також отримала збиток, але він значно скоротився в порівнянні із 2016 р.

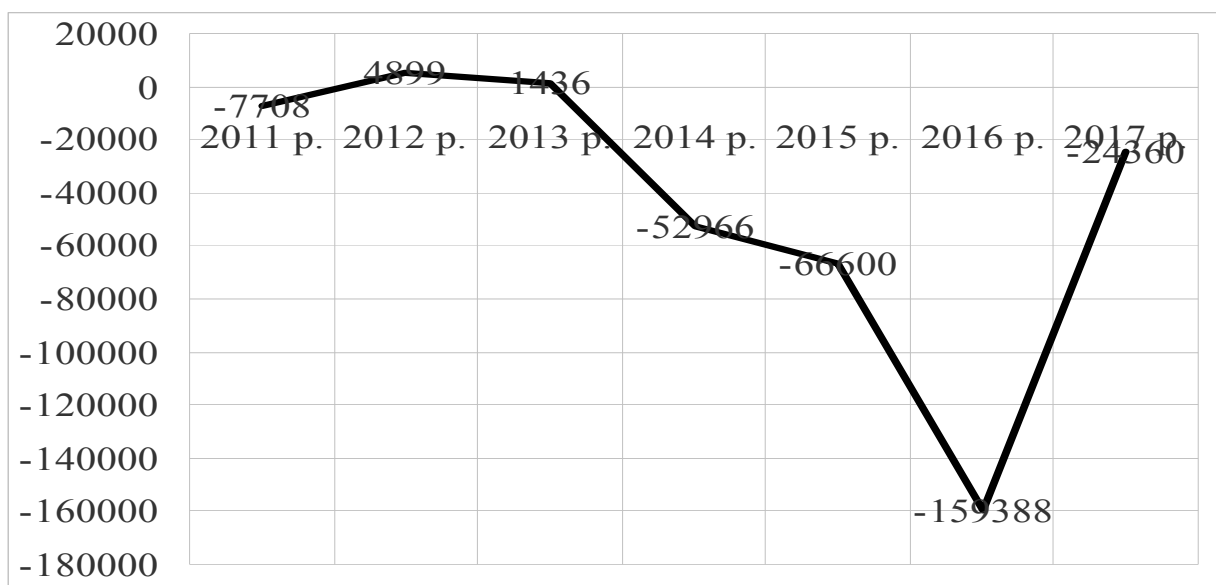

Рис. 4. Динаміка результату діяльності банківського сектору України за 2011-2017 рр. [1]

На сьогодні є ряд наявних проблем у банківській системі України, що знижують рейтинги банків та довіру з боку населення.

Такими проблемами є:

- висока концентрація капіталу у групі найбільших банків;
- досить мала часта комерційних банків формують 99% портфеля кредитів і депозитів, що є досить негативним фактором, адже така ситуація може призвести до розширення практики домовленостей і змов великих банків між собою у проведенні своєї діяльності, наприклад, у встановленні цін на банківські послуги.
- нераціональна територіальна структура, територіальна нерівномірність банківської системи та локальний характер банківських ринків;
- низький рівень капіталізації комерційних банків;
- існування розриву між обліковою ставкою НБУ і ставками по кредитах комерційних банків, що може стати серйозним бар'єром на шляху подальшого росту економіки країни, а також великий розрив між ставками за депозитами і комерційними кредитами, пов'язаний з перенесенням банками своїх витрат на клієнтів.
- низькі обсяги кредитування реального сектора економіки;
- проблема надійності і забезпеченості виданих кредитів;
- проблема незабезпечених, ненадійних кредитів;
- проблема гарантування вкладів населення та відновлення довіри до банків.

Для розв'язання наведених проблем та підвищення рейтингу банківських установ і довіри з боку населення необхідно здійснити такі заходи:

- розширити мережу комерційних банків в інших регіонах країни;
- знизити процентну маржу комерційних банків;
- удосконалити податкову систему країни;
- ввести єдині загальнодержавні реєстри рухомого і нерухомого майна;
- ввести спрощену процедуру банкрутства підприємств;
- оптимізувати ризик-менеджмент;
- швидкими темпами проводити реорганізацію, об'єднання або ліквідацію проблемних банків;
- налагодити роботу Фонду гарантування вкладів населення та зробити її ефективною;
- створити сприятливий інвестиційний клімат, атмосферу масового інвестування в українську економіку;
- збільшити кількість та підвищити якість банківських послуг на основі використання сучасних технологій і обладнання;
- впроваджувати нові банківські продукти;
- розвивати взаємовідносини банків з клієнтами;
- сформувати та підтримувати режим справедливої конкуренції як у банківському, так і в реальному секторах економіки;
- розробити довгострокові стратегії із застосуванням міжнародного досвіду та національних особливостей і специфічних характеристик кожного банку;
- розвивати Інтернет-банкінг, залучати для цього відповідних висококваліфікованих спеціалістів, використовувати новітні інформаційні технології;
- розвивати і надалі удосконалювати законодавство і нормативну базу;
- підвищити рівень інформаційного забезпечення у діяльності комерційних банків;
- сформувати нову, ринкову психологію людей та довіри в них до банківської системи.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Наведені пропозиції спрямовані на подолання тих проблем, які існують сьогодні у банківському секторі України та впливають на його глобальну та регіональну конкурентоспроможність. Подальша інтеграція України до європейського економічного простору приведе до посилення конкурентної боротьби на ринку банківських послуг України. Це обумовлює актуальність наукових досліджень, спрямованих на пошук напрямків підвищення конкурентоспроможності вітчизняних комерційних банків, що повинно ґрунтуватися на урахуванні слабких місць (загроз) так і конкурентних переваг банків на ринку банківських послуг України. Тому подальші наші дослідження будуть спрямовані на дослідженні зарубіжного досвіду покращення конкурентоспроможності банків на ринку надання банківських послуг.

Література.

1. Основні показники діяльності банків України, за даними Національного банку України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798
2. Гірченко Т.Д. Стратегія конкурентоспроможності банків в умовах активізації розвитку ринку банківських послуг / Т.Д. Гірченко // Регіональна економіка. – 2009. – № 4. – С. 122–127.
3. Заруба Ю.О. Конкурентоспроможність комерційного банку / Ю.О. Заруба // Фінанси України. - 2001. - № 2. - С. 22-23.

4. Кльоба Р.Л. Маркетинговий підхід до вдосконалення управління банківською діяльністю / Р.Л. Кльоба // Наук. вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 19.3. – С. 196–214.
5. Крухмаль О.В. Конкурентоспроможність банку та банківського продукту: фактори впливу та оцінка / О.В. Крухмаль, О.А. Барановська // Ефективна економіка [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.m.nayka.com.ua>
6. Мироненко М.Ю. Банки та банківська система: підручник / М.Ю. Мироненко, О.Л. Польова. — Вінниця: ТОВ "Меркьюрі_Поділля", 2017. — 416 с.
7. Огляд банківського сектору - НБУ, Випуск 6, лютий 2018 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=64628171>
8. Сало І.В. Система управління конкурентоспроможністю банку / І.В. Сало, О.В. Мірошніченко // Актуальні проблеми економіки. - 2012. - № 5. - С. 279-285.

References.

1. Basic indicators of activity of Ukrainian banks, according to the National Bank of Ukraine, available at: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798 (Accessed 20 April 2019).
2. Hirchenko T.D. (2009) "Strategy of competitiveness of banks in conditions of activation of development of banking services market", *Regional Economics*, no 4, pp. 122-127.
3. Zaruba, Yu.O. (2001), "Competitiveness of a commercial bank", *Finansi Ukraini*, No. 2, pp. 22—23.
4. Klobo, R.L. (2012) "Marketing Approach to Improving Banking Management", *Scientific Bulletin of the NLTU of Ukraine*, vol. 19.3, pp. 196-214.
5. Krukmal, O.V. "Competitiveness of Bank and Banking Product: Impact Factors and Valuation", *Efektivna ekonomika*, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua> (Accessed 19 April 2019).
6. Myronenko, M.Yu. and Pol'ova, O.L. (2017), *Banky ta bankivs'ka systema* [Banks and the banking system], *TOV "Merk'iuri_Podillia"*, Vinnytsia, Ukraine.
7. Overview of the banking sector - National bank of Ukraine (2018), vol. 6, available at: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=64628171> (Accessed 18 April 2019).
8. Salo, I.V. and Miroshnichenko, O.V. (2012), "Bank Competitiveness Management System", *Aktual'ni problem ekonomiki*, no. 5, pp. 279-285.

Стаття надійшла до редакції 20.04.2019 р.